

Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2006

Strategia și obiectivele politicii monetare și valutare a BNM

În temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21 iulie 1995 Banca Națională a Moldovei prin conlucrare cu Guvernul Republicii Moldova stabilește și promovează politica monetară și valutară ca parte componentă a politicii economice unice a statului. Începând cu anul 1993, de la introducerea monedei naționale, BNM a promovat o politică monetară și valutară orientată spre atingerea stabilității monedei naționale în condițiile asigurării monetizării respective a economiei naționale.

Politica monetară și valutară promovată de BNM presupune stabilirea unor ținte cantitative ale ofertei de bani în economie. Strategia acestei politici a BNM este fundamentată pe utilizarea bazei monetare ca obiectiv operațional și utilizarea masei monetare ca obiectiv intermediar.

În anul 2006 Banca Națională a Moldovei va promova în continuare o politică monetară și valutară adecvată situației economice, orientată spre atingerea obiectivului său principal – realizarea și menținerea stabilității monedei naționale prin crearea condițiilor pe piețele monetară, de credit și valutară, bazate pe principiile funcționării economiei de piață.

I. Tendințe macroeconomice, sistemul bancar și evaluarea politicii monetare pe anul 2005

Situația macroeconomică

Produsul intern brut (PIB) pentru nouă luni ale anului 2005 a însumat 28712.2 mil. lei în prețuri curente, fiind în creștere cu 8.4 la sută în termeni reali față de perioada similară a anului precedent. Creșterea PIB a fost determinată de majorarea valorii adăugate brute cu 7.7 la sută, inclusiv a celei formate la servicii cu 8.1 la sută, în sectorul agricol cu 9.9 la sută și în industrie cu 4.5 la sută față de perioada respectivă din anul precedent.

Structura PIB a urmat tendința din anii precedenți: cota dominantă de 54.9 la sută revine sectorului serviciilor, industria deține 14.8 la sută din PIB, agricultura 17.4 la sută, impozitele nete pe produs și import 14.8 la sută și serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate minus 1.9 la sută.

Consumul final a constituit 106.2 la sută din PIB, inclusiv formarea brută de capital 27.5 la sută și exportul net minus 33.7 la sută.

În nouă luni ale anului 2005 contul curent al balanței de plăți a înregistrat un sold negativ în valoare de 98.3 mil. dolari SUA. Deficitul din comerțul exterior cu bunuri și servicii s-a majorat față de perioada analogică a anului 2004 cu 51.1 la sută, însumând 769.2 mil. dolari SUA. Exportul de mărfuri și servicii a sporit față de perioada ianuarie-septembrie 2004 cu 9.7 la sută, iar importul – cu 29.3 la sută.

În perioada ianuarie-noiembrie 2005 inflația cumulativă a constituit 8.5 la sută, inclusiv prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 6.3 la sută, la mărfurile nealimentare cu 13.7 la sută și la serviciile prestate populației cu 6.2 la sută.

În ianuarie-octombrie 2005 în bugetul de stat au fost acumulate venituri în sumă de 7268.7 mil. lei, ceea ce reprezintă 103.8 la sută față de prevederile corespunzătoare. Cheltuielile de stat au constituit 6284.9 mil. lei. și reprezintă 83.6 la sută în raport cu prevederile pentru finele lunii octombrie 2005.

La finele trimestrului III, 2005 datoria de stat internă a constituit 3736.2 mil. lei, iar datoria externă publică directă și garantată 783.6 mil. dolari SUA.

Piața valutară

Evoluția indicatorilor principali ai pieței valutare interne pe parcursul a 11 luni ale anului 2005 a fost influențată preponderent de: (I) caracterul sezonier al fluxurilor și refluxurilor valutare aferente tranzacțiilor de comerț internațional, (II) temperarea ritmului de creștere a ofertei nete de valută de la persoanele fizice, (III) tendința de apreciere a dolarului SUA față de euro pe piața valutară internațională, (IV) extinderea depozitelor în valută străină în perioada în care s-a înregistrat cel mai mare flux net de valută, fapt ce a contribuit la diminuarea ofertei de valută pe piața valutară internă.

În perioada ianuarie - noiembrie 2005 cursul oficial nominal al monedei naționale față de dolarul SUA s-a depreciat cu 2.9 la sută, comparativ cu aprecierea cu 5.6 la sută în perioada respectivă a anului 2004.

Cursul real efectiv al monedei naționale (calculat comparativ cu luna decembrie 2000 luând în considerație nivelul inflației în țările parteneri comerciali și modificarea cursului de schimb mediu lunar) în luna noiembrie 2005 a constituit 95.5 la sută, înregistrând o apreciere cu 3.0 puncte procentuale comparativ cu luna decembrie 2004 (92.5 la sută).

Pe piețele valutare internaționale pe parcursul perioadei ianuarie - noiembrie 2005 dolarul SUA s-a apreciat față de euro cu 13.2 la sută, de la 1.3607 dolari SUA pentru un euro la finele lunii decembrie 2004 până la 1.1816 dolari SUA pentru un euro la finele lunii noiembrie 2005.

În 11 luni ale anului 2005 ritmul de creștere a ofertei nete de valută de la persoane fizice a constituit 41.3 la sută, comparativ cu 69.5 la sută din perioada respectivă a anului 2004.

Pe fondalul deprecierei monedei naționale în raport cu dolarul SUA, în perioada ianuarie - noiembrie 2005 s-a înregistrat sporirea activelor nete de bilanț în valută străină ale băncilor comerciale cu 80.2 mil. dolari SUA față de creșterea cu 69.5 mil. dolari SUA în perioada respectivă a anului 2004, ceea ce a contribuit la diminuarea ofertei de valută străină pe piața valutară internă.

Pe parcursul a 11 luni ale anului 2005 în scopul atenuării fluctuațiilor excesive ale cursului oficial nominal al monedei naționale în raport cu dolarul SUA, BNM a intervenit pe piața valutară internă utilizând următoarele instrumente: operațiuni de cumpărare/vânzare de dolari SUA în sumă netă de 149.3 mil. dolari SUA (inclusiv tranzacții forward în sumă de 5.35 mil. dolari SUA) și instrumente reversibile de tip swap (de vânzare) în sumă de 15.03 mil. dolari SUA.

În perioada ianuarie - noiembrie 2005 ponderile valutilor străine în rulajul operațiunilor pe piața valutară internă au constituit: dolarul SUA – 71.6 la sută, euro – 24.1 la sută, rubla rusă – 3.8 la sută și alte valute neconvertibile - 0.5 la sută. Pe parcursul perioadei ianuarie - noiembrie 2005 pe piața valutară internă ponderea dolarului SUA s-a micșorat cu 4.2 puncte procentuale, iar ponderea euro s-a majorat cu 3.6 puncte procentuale față de perioada similară a anului 2004.

În perioada ianuarie - noiembrie 2005 rezervele valutare s-au majorat cu 98.0 mil. dolari SUA, de la 470.3 mil. dolari SUA la finele anului 2004 până la 568.3¹ mil. dolari SUA la finele lunii noiembrie 2005, care estimativ acoperă 2.6 luni de import.

Sistemul de plăți

Pe parcursul anului 2005 Banca Națională a revizuit conceptul utilizării instrumentelor de plată fără numerar, fiind identificată necesitatea optimizării procedurilor și mecanismelor existente și elaborarea unui nou cadru normativ.

În acest sens, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a Moldovei a aprobat noi reglementări în domeniul sistemului de plăți, care definesc într-un mod distinct instrumentele și documentele de plată utilizate pentru efectuarea plăților fără numerar.

¹ Conform metodologiei elaborate de Fondul Monetar Internațional în cadrul Sistemului Special de Distribuire a Datelor (SSDD)

Sistemul bancar

În perioada ianuarie-noiembrie 2005 a continuat procesul de consolidare a sistemului bancar. În această perioadă Capitalul de gradul I pe sistem a sporit cu 382.9 mil. lei sau cu 15.7 la sută și a atins nivelul de 2817.0 mil. lei, fapt ce s-a reflectat pozitiv asupra stabilității financiare a băncilor și capacității acestora de a absorbi riscurile aferente operațiunilor financiare.

În unsprezece luni ale anului 2005 activele totale ale sistemului bancar s-au majorat cu 3510.1 mil. lei sau cu 26.4 la sută și au atins nivelul de 16805.6 mil. lei. În totalul activelor ponderea cea mai mare a venit creditelor nete – 55.1 la sută.

Îmbunătățirea calității portofoliului de credite în perioada analizată², în urma dezvoltării sistemului de control intern, perfecționării procedurilor interne privind acordarea și supravegherea creditelor, a condus la diminuarea ponderii creditelor nefavorabile (substandarde, dubioase și compromise) cu 2.1 puncte procentuale față de finele anului 2004, constituind 4.8 la sută și respectiv la diminuarea cu 1.0 puncte procentuale a reducerilor pentru pierderi la credite, care la situația din 30 noiembrie 2005 au reprezentat 4.9 la sută din portofoliul de credite.

Dinamica indicatorilor monetari

Pe parcursul perioadei ianuarie-noiembrie 2005 baza monetară s-a majorat cu 8.4 la sută sau cu 448.8 mil. lei față de 31 decembrie 2004, constituind 5761.9 mil. lei. Micșorarea rezervelor bancare în perioada de raportare cu 8.8 la sută a fost condiționată în cea mai mare parte de scăderea mijloacelor în conturile corespondente ale băncilor comerciale la Banca Națională a Moldovei determinată și de operațiunile de sterilizare a lichidității excesive din sistemul bancar. Soldul certificatelor Băncii Naționale a Moldovei, în circulație la finele lunii noiembrie, a constituit 413.8 mil. lei, iar cel al depozitelor acceptate de Banca Națională a Moldovei - 647.5 mil. lei.

În 11 luni ale anului 2005 masa monetară M2 (bani în circulație + depozite în MDL + instrumentele pieței monetare) a crescut cu 27.0 la sută sau cu 2200.0 mil. lei, constituind 10337.0 mil. lei la 30 noiembrie 2005. În structura masei monetare M2 depozitele în moneda națională au sporit cu 36.3 la sută, iar cel al banilor în circulație – cu 16.0 la sută.

Masa monetară M3 s-a majorat cu 26.0 la sută, inclusiv soldul total al depozitelor - cu 30.6 la sută. De menționat creșterea depozitelor în moneda națională de 36.3 la sută față de creșterea celor în valută străină (exprimate în lei moldovenești) cu 23.7 la sută. Creșterea încrederii populației în moneda națională a condiționat majorarea soldului depozitelor persoanelor fizice în monedă națională cu 52.6 la sută.

Volumul depozitelor noi atrase a crescut cu 3367.1 mil. lei față de ianuarie-noiembrie 2004 și a constituit 9309.8 mil. lei, inclusiv volumul depozitelor în lei moldovenești a sporit cu 62.4 la sută și celor în valută străină cu 50.9 la sută. În această perioadă rata medie ponderată a dobânzii la depozitele în moneda națională a constituit 13.4 la sută, iar la depozitele în valută străină 5.1 la sută, diminuându-se cu 1.7 și majorându-se 0.2 puncte procentuale respectiv.

Pe parcursul perioadei ianuarie-noiembrie soldul creditelor în economie a consemnat o creștere cu 2222.9 mil. lei (sau 30.0 la sută) față de 31 decembrie 2004, constituind 9622.2 mil. lei.

Majorarea superioară a cererii la creditele noi acordate în monedă națională față de cele în valută străină a fost determinată inclusiv și de diminuarea ratei medii ponderate a dobânzii (calculată pentru perioada ianuarie-noiembrie 2005) cu 1.8 puncte procentuale față de 0.3 puncte procentuale la creditele în valută străină, constituind 19.2 și 11.1 la sută respectiv.

² datele sunt trimestriale

Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Pe parcursul lunilor ianuarie-noiembrie 2005 Banca Națională a Moldovei a diminuat de două ori ratele dobânzilor la instrumentele sale de reglementare monetară. Ca rezultat la finele lunii noiembrie 2005 rata REPO de cumpărare pe termen de două luni a hârtiilor de valoare de stat a constituit 12.5 la sută anual, iar coridorul ratelor a fost cuprins între 2.0 la sută anual la depozitele overnight și 15.0 la sută anual la creditele overnight. Banca Națională a Moldovei pe parcursul anului 2005 a continuat stabilirea ratei de bază la creditele pe termen lung (mai mare de 5 ani) pentru deservirea creditelor pe termen lung acordate băncilor, care la sfârșitul lunii noiembrie s-a situat la nivelul de 10.5 la sută anual.

Oferta monetară, suplimentată pe seama intervențiilor BNM pe piața valutară a fost contrabalansată prin extinderea *operațiunilor de sterilizare*.

În scopul sterilizării mai eficiente a lichidității în exces, Banca Națională a Moldovei a implementat un instrument nou – Certificatele BNM (CBN), care împreună cu atragerea de depozite de la băncile comerciale au constituit principalele instrumente de sterilizare a lichidității în sistemul bancar.

Suma operațiunilor de sterilizare, efectuate de Banca Națională a Moldovei în perioada ianuarie-noiembrie 2005, a constituit 8153.3 mil. lei. Ratele medii lunare a dobânzii la operațiunile de sterilizare s-au diminuat pe parcursul anului de la 6.66 la sută – în luna ianuarie la 3.77 la sută – în luna noiembrie.

Vânzările de Certificate ale BNM. Pe parcursul a unsprezece luni ale anului 2005 Banca Națională a Moldovei a desfășurat licitații de plasare a Certificatelor BNM, prin intermediul cărora au fost oferite spre vânzare CBN cu termenul de circulație 28 zile în volum total de 4295.0 mil. lei. Cererea participanților a însumat 5965.0 mil. lei, volumul efectiv cifrând 4018.8 mil. lei. Rata medie formată pentru perioada ianuarie-noiembrie 2005 constituie 3.11 la sută anual.

Operațiuni de depozit. Pe parcursul lunilor ianuarie-noiembrie, Banca Națională a Moldovei a desfășurat licitații de depozit la care s-a oferit un volum de 4290.0 mil. lei. Suma integrală a cererilor băncilor comerciale a constituit 6510.5 mil. lei, iar valoarea cererilor acceptate a constituit 4134.5 mil. lei. Termenul mediu ponderat la depozitele acceptate constituie 47 zile. Rata medie ponderată pentru ianuarie-noiembrie 2005 a cifrat 3.52 la sută anual.

Rezervele obligatorii. În luna aprilie 2005 a fost definitivată perioada de trecere la constituirea rezervelor obligatorii separat în lei moldovenești și valută liber convertibilă, demarată de către BNM în luna iulie 2004.

Datoria Guvernului față de Banca Națională a Moldovei. În structura datoriei interne de stat, cota majoritară este reprezentată de datoria către BNM, care la finele lunii noiembrie 2005 totalizează 2611.0 mil. lei, fiind constituită din datoria la împrumuturi – 2211.0 mil. lei și datoria reprezentată prin hârtii de valoare de stat în portofoliul Băncii Naționale – 400.0 mil. lei.

În anul 2005 Banca Națională a Moldovei nu a acordat împrumuturi noi Guvernului. Datoria statului față de BNM la situația din 30 noiembrie 2005 comparativ cu 31 decembrie 2004 s-a diminuat cu 127.0 mil. lei.

II. Politica monetară și valutară pentru anul 2006

Politica monetară și valutară, inclusiv direcțiile principale de activitate ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2006 sunt elaborate în temeiul Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei. La elaborarea Politicii monetare și valutare a BNM pentru anul 2006 au fost consultate: 1) Scenariile dezvoltării economiei Republicii Moldova prezentate în Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2006-2008, Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS) ce prevăd o creștere a PIB cu 6.5 la sută în anul 2006; 2) Legea bugetului de

stat pe anul 2006; 3) Strategia Guvernului Republicii Moldova și Băncii Naționale a Moldovei cu privire la dezvoltarea sectorului financiar al Republicii Moldova în perioada 2005-2010.

Politica monetară și valutară a Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2006 se bazează pe următoarele considerente:

- menținerea obiectivului de inflație 8.0-10.0 la sută anual;
- tendințele de economisire și consum ale populației se vor păstra similare celor înregistrate în anul 2005;
- oferta netă de valută străină pe piața valutară internă va păstra tendințele anului 2005;
- onorarea datoriei externe de către stat conform Legii bugetului de stat pe anul 2006 și deservirea creditelor Fondului Monetar Internațional de către BNM (25.7 mil. dolari SUA).

Pronosticul indicatorilor monetari al BNM pentru anul 2006 prevede următoarele:

- a) creșterea bazei monetare va fi cuprinsă în limita de sus de 20.0 la sută;
- b) creșterea masei monetare M2 va fi cuprinsă în limita de sus de cca 40.0 la sută;
- c) gradul monetizării M2 (raportul masei monetare M2 către PIB) la nivelul de circa 35 la sută la sfârșitul anului 2006;
- d) nivelul rezervelor obligatorii se va conforma evoluției situației macroeconomice a țării.

Datoria Guvernului Republicii Moldova către BNM va fi în limita de 2492.2 mil. lei. la finele anului 2006.

Politica monetară

Întru realizarea Politicii monetare pentru anul 2006 Banca Națională a Moldovei va utiliza totalitatea instrumentelor de dirijare a lichidității băncilor, inclusiv în calitate de instrumente pentru sterilizarea excesului de lichiditate din sistemul bancar: Certificatele Băncii Naționale, depozitele plasate la Banca Națională a Moldovei, vânzările din portofoliul BNM a HVS și operațiunile REPO de vânzare a HVS, precum și în scopul menținerii lichidității băncilor, pe lângă operațiunile REPO de cumpărare a HVS, creditele/depozitele overnight se va implementa mecanismul creditului „intraday”.

Banca Națională a Moldovei va continua să promoveze o politică a ratelor prin utilizarea metodei coridorului, cea mai înaltă rată va fi aplicată la creditele overnight, iar cea mai joasă rată la depozite overnight. Rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei va fi considerată rata REPO de cumpărare pe termen de două luni a hârtiilor de valoare de stat, care va servi drept reper pentru determinarea ratelor la celelalte instrumente din coridor. Banca Națională a Moldovei va continua în scopul dezvoltării pieței monetare interbancare din Republica Moldova publicarea ratelor de referință CHIBOR (Chisinau Interbank Offered Rate) și CHIBID (Chisinau Interbank Bid Rate) pe pagina oficială Web a BNM.

Politica valutară

Banca Națională a Moldovei în anul 2006 va menține în continuare regimul valutar flotant și va stabili cursul oficial al leului moldovenesc în raport cu dolarul SUA în baza cursurilor valutare preponderente pe piața valutară internă.

În acest context, Banca Națională a Moldovei își rezervă dreptul de a efectua intervenții valutare în scopul de a atenua fluctuațiile excesive ale cursului oficial. În calitate de instrumente ale politicii valutare vor fi utilizate intervenții directe pe piața valutară internă, inclusiv tranzacții forward, precum și operațiuni reversibile valutare de tip swap.

În cadrul implementării Politicii valutare pentru anul 2006 Banca Națională a Moldovei va tinde spre menținerea rezervelor valutare internaționale la un nivel acceptabil pentru acoperirea a circa trei luni de import și va continua plasarea activelor sale valutare în instrumente investiționale care corespund criteriilor de siguranță și lichiditate.

Sistemul de plăți

În conformitate cu Strategia Guvernului și Băncii Naționale a Moldovei cu privire la dezvoltarea sectorului financiar al Republicii Moldova în perioada 2005 – 2010, în anul 2006 va fi finalizată implementarea sistemului automatizat de plăți interbancare de generație nouă.

Implementarea sistemului nominalizat are ca scop asigurarea conformării sistemului de plăți interbancare al Republicii Moldova cu standardele și practicile internaționale, precum și accelerarea și eficientizarea efectuării plăților fără numerar.

Sistemul automatizat de plăți interbancare va fi compus din sistemul de decontare pe bruto în timp real destinat plăților urgente și de mare valoare, și sistemul de compensare cu decontare pe neto destinat plăților de mică valoare.

Supravegherea bancară

În scopul menținerii în continuare a stabilității financiare a sectorului bancar și contribuiri astfel la creșterea posibilităților acestuia de intermediere a fluxurilor de capital în vederea majorării volumului de investiții autohtone și străine în diferite ramuri ale economiei, Banca Națională a Moldovei va concentra eforturile pentru dezvoltarea durabilă a sectorului bancar, ținând cont de standardele internaționale acceptate în acest domeniu. Întru realizarea acestui scop vor fi întreprinse în continuare măsurile necesare pentru îndeplinirea prevederilor Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, Strategiei Guvernului Republicii Moldova și Băncii Naționale a Moldovei cu privire la dezvoltarea sectorului financiar al Republicii Moldova în perioada 2005-2010, Planului de acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, la elaborarea cărora s-a ținut cont de recomandările expuse în cadrul Programului de Evaluare a Sectorului Financiar.

În contextul celor expuse mai sus, activitatea BNM va fi axată în scopul:

- a) promovării dezvoltării capacităților băncilor privind evaluarea și gestionarea riscurilor aferente diferitelor tipuri de activități bancare, precum și capacităților lor de a acoperi adecvat aceste riscuri cu capital propriu;
- b) perfecționării procedurilor interne de control ale băncilor, metodelor de dirijare a activelor și pasivelor, precum și procedurilor de verificare și evaluare ale acestora, inclusiv politicilor și procedurilor pentru identificarea, monitorizarea și dirijarea riscului de țară și de piață;
- c) promovării politicilor privind identificarea proprietarilor care exercită o influență considerabilă asupra managementului și activității băncii, în vederea determinării structurii proprietarilor și surselor mijloacelor vărsate în capitalul băncii;
- d) promovării politicii privind acceptarea în calitate de acționari a persoanelor, activitatea cărora creează premise suficiente pentru funcționarea prudentă a băncii și neadmiterii majorării în continuare a cotelor substanțiale deținute de acționarii care vor influența negativ asupra activității băncii.

Notă: În cazul unor modificări de ordin macroeconomic ale situației economice și financiare, ce vor influența politica monetară și valutară, precum și în cazul reluării finanțării Republicii Moldova din partea instituțiilor financiare internaționale, Banca Națională a Moldovei își rezervă dreptul de a revedea Politica monetară și valutară pe parcursul anului 2006.